

Storsildundersøkelsene i Nord-Norge 1964

Av Finn Devold.

Med den store forskyvning av vintersildas gytefeltet i de senere år har nødvendigheten av mer inngående undersøkelser ut for Nord-Norge meldt seg. Ved slutten av vintersildsesongen 1963 søkte en blanding av kjønnsmoden sild og stor feitsild inn i Vestfjorden. Det var rimelig å sette denne sild i forbindelse med de sildestimer F/F «G. O. Sars», under Steinar Olsen's ledelse, hadde registrert ut for kysten av Vest-Finnmark i februar samme år. Begge forekomster var vesentlig sild fra 1959-årsklassen. Med den sene ankomst av silda til Vest-

fjorden, var en spent på om den ville holde seg utenfor kysten av Nord-Norge etter gytingen, eller om den ville trekke over til feltene ved Island og sør av Jan Mayen, som den utgytte sild i alminnelighet gjør.

I slutten av juli 1963 ble der påvist gode forekomster ut for Røstbanken av F/F «Johan Hjort». Snurpeflåten, som tidligere på sommeren hadde hatt et rikt fiske ut for Øst-Finnmark, samlet seg vest av Røstbanken og fisket bra også i dette området. Silda ble nitrit-behandlet, så vi fikk dess-

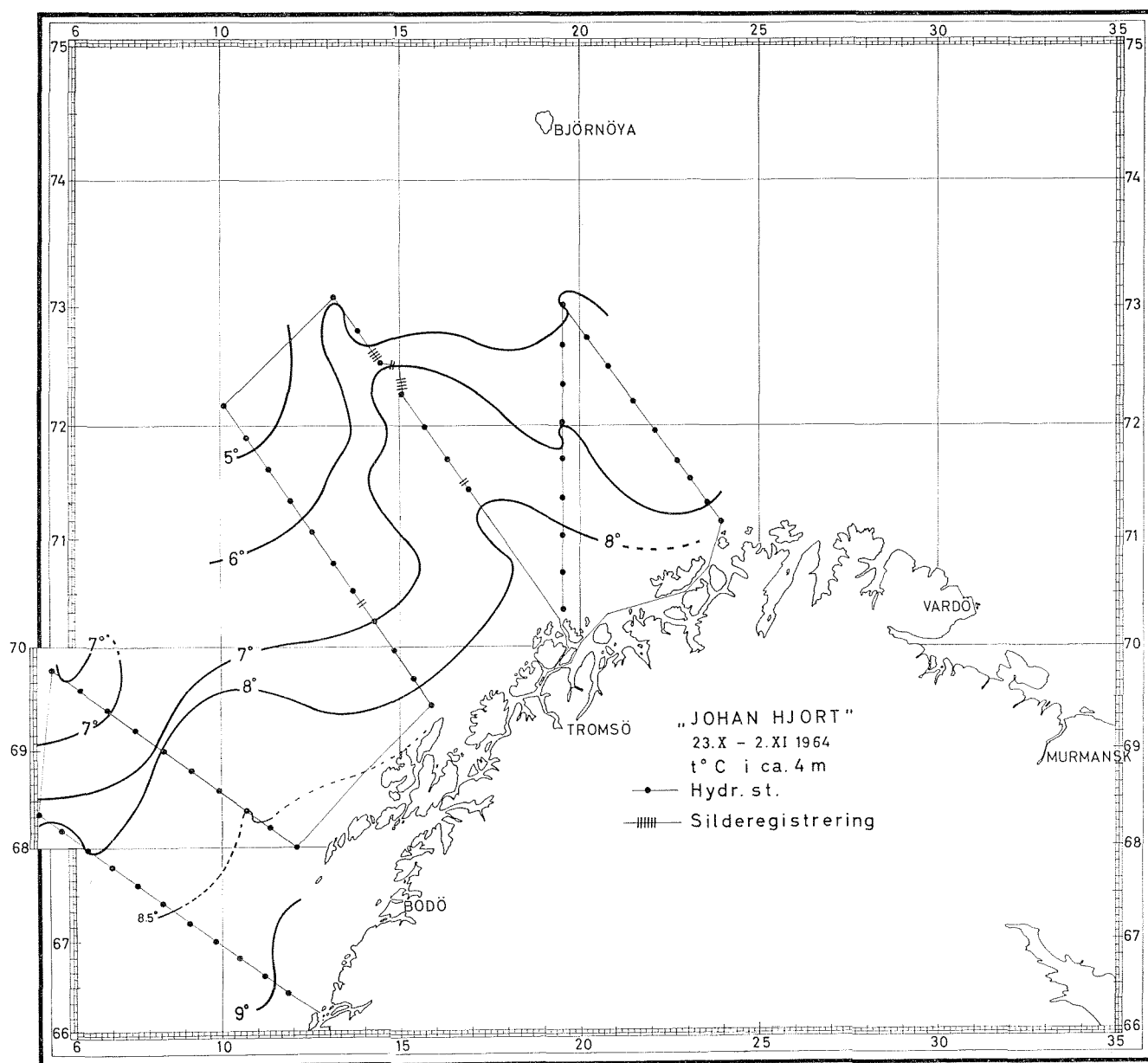

Fig. 1.

verre ikke prøver av den, men fiskerne mente at det var samme sild som tidligere hadde vært i Vestfjorden. I midten av august mistet fiskerne kontakt med denne silda, men i slutten av september ble der lokalisert betydelige forekomster av blandet feitsild, modnende sild og kjønnsmoden sild av F/F «G. O. Sars» ca. 60 kvartmil nord av Torsvåg. (Dragesund, O. 1964).

Etter meldingen om disse sildeforekomster var sendt ut gjennom Norsk Rikskringkasting, samlet der seg noen snurpere i området som fisket sild sør til 25 kvartmil nord for Torsvåg. Der ble også registrert sild i Ingøydjupet av F/F «Asterias». (Hognestad, P. T. 1964).

Det så ut som silda etter hvert samlet seg i Ingøydjupet, hvor en fant det kaldeste vann. Den ble nærmere undersøkt av F/F «Johan Hjort». (Devold, F. 1964).

Kystvannet ut for Nord-Troms og Vest-Finnmark var høsten 1963 usedvanlig varmt, og en kunne ikke vente invasjon av silda som sto i Ingøydjupet, før modningen av gonadene var så langt framskredet at den måtte inn for å gyte. Erfaringsmessig søker den kjønnsmodne sild kaldt vann om høsten og forvinteren, og kystvannet ut for Nord-Norge var tydelig varmere enn det vann silda ble lokalisert i på Ingøydjupet. Dette ble meddelt fiskerne gjennom radio og presse. Fiskeridirektøren lot F/F «Thor Iversen» ha som oppgave å passe på silda i Ingøydjupet. Først i begynnelsen av februar 1964 forlot silda Ingøydjupet, og ble i månedskiftet februar/mars lokalisert av F/F «Johan Hjort» ca. 10 kvartmil nord av Lofotodden til nord av Røst. (Devold, F. 1964).

Sildestimenes videre bevegelse ble fulgt av F/F «Johan Hjort». De svinget rundt Røst og trakk inn i Vestfjorden. Snurpeflåten kom nordover fra feltene ved Nord-Møre—Helgeland straks meldingen kom, og halvparten av vintersildkvantumet ble fanget i Vestfjords-området (ca. 3 000 000 hl, hvorav 1 500 000 hl i Vestfjorden).

Etter silda hadde gytt i Vestfjorden, trakk den igjen til havs. Fiskerne mistet kontakten med den. Der ble foretatt leting etter stimene med fartøy leiet av Fiskeridirektøren, og i midten av juli 1964 undersøktes bankene og det nærmeste havområde ut for egga fra Helgeland nord til Hammerfest med F/F «Johan Hjort» uten å finne drivverdige sildeforekomster. Havområdet fra Hammerfest nordvestover til Mohns Rygg ble også undersøkt, og langs Mohns Rygg sørvestover til Jan Mayen. Heller ikke i dette området ble der registrert drivverdige sildeforekomster i juli 1964.

Langs Polarfronten sør for Jan Mayen og i området øst for Island ble der registrert gode forekomster av sild, hvor så vel 1959- som 1960-årsklassen var godt representert. Da vi avsluttet sommerens sildeundersøkelser ved at F/F «Johan Hjort» ble overtatt av havforsker Bratberg i Reykjavik 12. august 1964, var det ennå et åpent spørsmål hvor silda som trakk ut av Vestfjorden i april, hadde tatt veien.

I slutten av august var de nord-norske snurpere «Asbjørn» og «Tromsøbuen» på vei fra Islandsfeltet til Tromsø med sildelast. Disse registrerte betydelige sildeforekomster ca. 200 kvartmil nordvest av Andenes. En russisk drivgarnsflåte fisket i området. En sovjetisk tankbåt som fylte vann til sildeflåten i Harstad meddelte at de russiske drivgarnsfiskere fikk gode fangster i dette området. F/F «G. O. Sars», som skulle undersøke småsildeforekomstene ut for Nord-Norge og i Barentshavet under havforsker O. Dragesund's ledelse, gikk over feltet og registrerte gode sildeforekomster. Prøver av silda viste at den var en blanding av kjønnsmoden sild og feitsild.

«Sterkodder», som var leiet av Fiskeridirektøren for å veilede snurpeflåten på Islandsfeltene, skulle hjem og fikk ordre om å undersøke feltet nordvest av Andenes på hjemtur. Den fant gode forekomster over et vidt område, og mente at sildestimene beveget seg i sørvestlig retning. Tre nord-norske snurpere forsøkte å fange silda. De fikk tilsammen ca. 2 400 hl. Silda sto dypt om dagen, dypere enn snurpenøtenes rekkevidde. Mot kvelden hevet den seg for så å spre seg utover. Silda kunne derfor av snurperne bare fanges en kort tid av døgnet. Det ble dårlig vær, og gode fangstmeldinger fra Nordsjøen og Islandsfeltene bevirket at snurperne forlot feltet.

Under ICES møter i København i månedskiftet september/oktober meddelte den russiske sildeforsker Dr. Fedorov at sildeforekomstene nordvest av Andenes beveget seg i sørøstlig retning.

I tiden 23. oktober — 2. november ble farvannet ut for Nord-Norge undersøkt med F/F «Johan Hjort». Der ble tatt en rekke snitt i retning normalen på kystretningen 200 kvartmil til havs med stasjoner for hver 20 kvartmil, hvor temperatur og saltgehalt ble tatt i standard dybder ned til 500 m eller til bunns, hvor dybden var mindre enn 500 m. Snittene er innført på kartet fig. 1, og fig. 2 viser temperaturfordelingen i de respektive snitt.

Fig. 1 viser temperaturen i overflaten. Utenfor Vesterålen, Troms, er overflate-temperaturen mellom 8 og 9 grader helt nord til Sørøya i Vest-

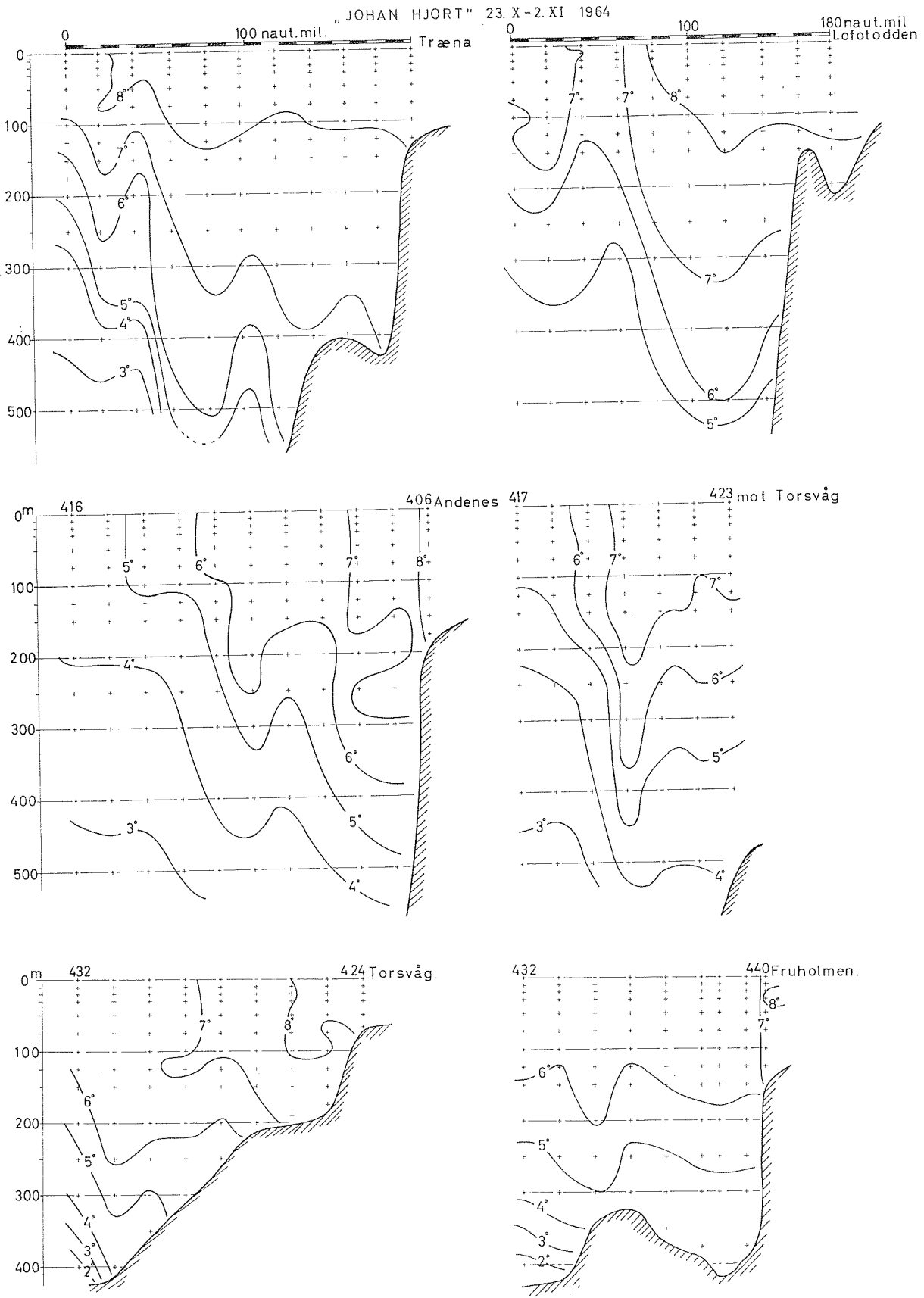

Fig. 2.

Finmark. Av snittene ser vi at disse høye temperaturer strekker seg til bunns over bankene. Det er bare på snittet inn mot Torsvåg at vi fikk registrering av sildestimer. Silda sto i vel 200 meters dybde, som svarer til en temperatur på ca. 4 grader. Temperaturen i Ingøydjupet er ca. en grad høyere enn på samme tid i fjor.

Konklusjon.

Det ser ut som silda som gjøt i Vestfjorden har vandret ca. 200 kvartmil til havs etter gytingen, men har ikke søkt til feltene ved Island. Den har nå søkt ned i vann med temperatur på ca. 4 grader. Erfaringsmessig holder silda seg i kaldt vann ut over høsten. Den søker det kaldeste vann i området. Det er derfor svært lite sannsynlig at den vil søke i sørøstlig retning mot land. Muligens kan den bevege seg østover, men det mest sannsynlige er at den vil holde seg i ro til den må inn for å gyte. Den står i noe varmere vann enn vi vanlig finner den kjønnsmodne del av denne sildestamme øst for Island på samme tid av året. Det er derfor mulig at vi vil få invasjon av den nordlige komponent noe tidligere enn den sild som søker Norskekysten for å gyte fra Islands-området, men den vil neppe søke land før ut i februar. Silda som gjøt i Vestfjord-området, søkte lengre til havs sommeren 1964 enn sommeren 1963, sannsynligvis på grunn av den usedvanlig høye temperatur i havområdet ut for de nord-norske kystbanker.

Den tidligere bebudede invasjon i Nord-Norge av storsild på høsten (Devold, F. 1963) i likhet med det som skjedde for 100 år siden, lar vente på seg. Et års opphold ut for Nord-Norge av kjønnsmoden sild fremskytter ikke gytingen i slik grad at den året etter søker til Skagerak for å gyte. I praksis vil dette si at en vil beholde en større del av den kjønnsmodne sild ut for Nord-Norge i flere år enn tidligere antatt, og vi kan ikke vente invasjon i Skagerak av vintersilda før den nord-norske sildeperiode er avsluttet.

Summary.

The herring spawning in the West Fjord late March/April 1963 were located during the following summer off the Røst Bank. The fishermen lost contact with this herring in the middle of August,

but it was again discovered late September 60 miles north of Torsvåg. The herring concentrated in the Deep of Ingøy in October and remained there til the end of January 1964. It immigrated the West Fjord for spawning by the end of February and the beginning of March. The total catch in the West Fjord was about 1 500 000 hl which amounts to half of the total output of the winter herring fisheries.

In the summer of 1964 a mixture of fat herring and mature herring was located 100–200 miles to the northwest of Andenes, where USSR drifters made good catches till the end of September. The map Fig. 1 shows the area covered by R/V «Johan Hjort» 23. October – 2. November, the surface temperature, the hydrographical section taken during the cruise, and the herring schools located. The herring were found at a depth of more than 200 m in a temperature of about 4 C degrees.

It is unlikely that the herring will invade the coast before the spawning migration, most likely in February 1965.

So far the herring have behaved according to my hypothesis given during the Herring Symposium of ICES in 1961 (Devold, F. 1963): this herring do not migrate to the Polar Front after spawning in Norwegian coastal waters. It remains during the feeding period off Northern Norway. But it is already clear that a single autumn in this area do not push the spawning forwards to such a degree that it have to go to the Skagerack for spawning. The preamble of fisheries for mature herring off North Norway has already started, but we can not expect any great invasion of mature Atlanto-Scandian herring into Skagerack before the North Norwegian herring period has terminated.

Litteratur.

- Devold, F. 1963. The Life History of the Atlanto-Scandian Herring. Rapp. Cons. Explor. Mer 154 p. 98–108. 1963.
- Devold, F. 1964. Sildeundersøkelser vinteren 1963/64. Fiskets Gang. Nr. 30: 464–468. 1964.
- Dragesund, O. 1964. Småsilde- og feitsildtokt med F/F «G. O. Sars» i tiden 15. september til 10. oktober 1963. Fiskets Gang. Nr. 3. 48–53.
- Hognestad, P. T. 1964. Sildeundersøkelsene i Nord-Norge med F/F «Asterias» høsten 1963. Fiskets Gang. Nr. 9. 154–160.